

A new day: najaars Big Day

Ferdy Hieselaar

Inleiding

Na de leuke jubileum Big Day van afgelopen voorjaar, die uitgebreid beschreven is in Fitis nr. 2, vonden de organisatoren het tijd om een al lang bestaand plan ten uitvoer te brengen, een najaars Big Day. Onofficieel was dit dan ook een mooie afsluiter van het jubileumjaar. Eigenlijk waren diverse regiovogelaars al een tijdje benieuwd of in het najaar dezelfde aantallen op een dag gescoord konden worden als in het voorjaar. In het voorjaar kunnen op een dag ca. 120 soorten gezien worden en op een goede dag tot wel 140 soorten. Een snelle inventarisatie leverde op dat er toch wel 120-130 soorten op een goede dag te verwachten waren. Kon dit ook werkelijk gehaald worden? Tijd om dit proefondervindelijk te bewijzen. Daarom was het zaterdag 28 september zover: voor het eerst werd er in onze regio een najaars Big Day gehouden.

Deelnemers

Er bleken (ondanks of dankzij de leuke voorjaars Big Day) weer 13 mensen bereid op de fiets te stappen om zich een dag af te beulen op zoek naar zoveel mogelijk soorten in de regio Zuid-Kennemerland. Vergeleken met een voorjaars Big Day was het een makkie, want we konden een stuk later op en konden ook eerder stoppen. De teams begonnen rond 6.00-6.30 uur en we ontmoetten elkaar om 21.00 uur in restaurant De Lange Muur om met een gezamenlijk afsluitend diner de dag te besluiten.

De teamindeling van afgelopen voorjaar was ook uitgangspunt voor de teamindeling dit najaar: team 1 bestond uit Amon Gouw, Berry van der Hoorn, Pim de Nobel en Roy Slaterus; team 2 bestond uit Ruud Altenburg, Han Buckx (onze nieuwe voorzitter), Pieter van Eijk en Rob Verburgt en team 3 bestond uit Hans Groot, Ferdy Hieselaar, Guido van Leeuwen, Nico Rensen en Pieter Thomas. Een paar mensen vielen voor of in de loop van de dag af door ziekte en verjaardagen.

De voorspellingen voor de dag waren goed, maar de dag begon eigenlijk vrij slecht met een behoorlijk natte start. Daarna werd het een dag met mooi rustig najaarsweer. De wind was zwak en kwam uit noordelijke richtingen, waardoor de trekvogels doorgaans erg hoog zaten.

Najaar versus voorjaar

Zijn najaar en voorjaar vergelijkbaar? Het antwoord is vrij simpel: nee! Het enige dat tussen de twee Big Days van 2002 overeenkwam was wellicht de uitslag. Verder verschilde heel veel.

De deelnemers van de drie teams waren snel een illusie armer: het bleek een stuk moeilijker om een groot aantal soorten te zien. Waarschijnlijk komt een top najaarsdag met veel "zeldzame" soorten slechts in de buurt van een doorsnee voorjaars Big Day. Deze Big Day kwam niet eens in de buurt van de slechtste voorjaars Big Day ooit (1987).

In totaal werden door de drie teams gezamenlijk 119 soorten waargenomen. Dit is vergeleken met een voorjaars Big Day heel weinig. Op de meeste voorjaars Big Days werd door elk team 120 of meer soorten gezien. Het totaal van het winnende team van 106 soorten lag nog onder het laagste totaal van enige voorjaars Big Day (110 soorten).

Niet alleen de aantallen maar ook de manier van vogelen is bij een najaars Big Day anders. Aan zang heb je helemaal niets, de geluiden waar het om gaat zijn trekgeluiden. Daarnaast zijn kleedverschillen belangrijker omdat er ook juvenielen rondvliegen en diverse soorten niet meer zingen. Wie ziet het verschil tussen een Kleine Karekiet en een Bosrietzanger? Heel wat minder mensen dan die het verschil horen! Dit verschil is ook zo lastig dat afgesproken was dat Kleine Karekiet/Bosrietzanger zou tellen als soort, zwonder dat de ander uitgesloten hoefde te worden. Dit gold ook voor in vlucht in het najaar vrijwel onmogelijk te determineren soorten als de diverse gele kwikstaarten.

Een ander verschil is natuurlijk de kortere tijd die beschikbaar is. Officieel duren beide Big Days 24 uur, maar effectief heeft een team in het voorjaar ca. 20 uur en in het najaar ca. 14 uur. Dit betekent dat er efficiënter met de tijd omgegaan moet worden en er bijvoorbeeld eigenlijk geen tijd is om naar Zandvoort te rijden en de laatste Kuifleeuwerik te zoeken.

Daarmee wordt ook een ander verschil aangeroerd: in het najaar is veel minder voor te bereiden. In het voorjaar zoek je naar een betrouwbare plek voor die Bonte Vliegenvanger of zingende Vuurgoudhaan, dat hawksnest of naar een territorium van een Grote Lijster. In het najaar zijn vrijwel alle territoria verlaten en trekken veel soorten alleen maar voorbij. De VZK e-mailgroep (lid worden? Stuur een e-mail naar VogelnetZuidKennemerland-subscribe@yahogroups.com) leverde natuurlijk nog wel nuttige informatie op (Grauwe Franjepoot, Casarca) en sommige soorten zitten het hele jaar op dezelfde plek (Patrijs (!)).

Als laatste verschilt ook het soortenspectrum: soorten die in het voorjaar zogenaamde "intikkertjes" zijn blijken in het najaar in de hele regio niet te vinden. Sommige soorten zijn voor de hand liggend zoals Koe-

koek, Gierzwaluw en Nachtegaal, maar wie had van tevoren gedacht dat een soort als de Tureluur onvindbaar was? Of een simpele Bruine Kiekendief? In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de soorten die tijdens voorjaars Big Days algemeen gezien zijn en niet gevonden zijn op de najaars Big Day en van soorten van de najaars Big Day die nog nooit bij een voorjaars Big Day waargenomen zijn.

Tabel 1. Soorten die op elke voorjaars Big Day waargenomen zijn en niet tijdens de najaars Big Day (linkerkolom) en soorten die op 28 september waargenomen zijn en op maximaal één voorjaars Big Day (rechterkolom).

Soort voorjaar	Soort najaar
Zomertaling	<i>Nooit</i>
Lepelaar	Kleine Zilverreiger
Bruine Kiekendief	Slechtvalk
Kluut	Bokje
Kleine Plevier	Grauwe Franjepoot
Bontbekplevier	Zeekoet
Zilverplevier	IJsvogel
Kanoet	Oeverpieper
Kemphaan	Grote Gele Kwikstaart
Houtsnip	Koperwiek
Grutto	IJsgors
Rosse Grutto	Ortolaan
Regenwulp	
Tureluur	<i>Slechts één Big Day</i>
Groenpootruiter	Rotgans
Zomertortel	Pijlstaart
Koekoek	Smelleken
Gierzwaluw	Vuurgoudhaan
Groene Specht	Baardman
Kuifleeuwerik	Keep
Gele Kwikstaart	Kruisbek
Nachtegaal	
Zwarte Roodstaart	
Gekraagde Roodstaart	
Sprinkhaanzanger	
Rietzanger	
Braamsluijer	
Tuinfluitjer	
Goudvink	

Kijken we in de rechterkolom dan zien we een aantal typische najaars- en wintersoorten zoals Oeverpieper, Grote Gele Kwikstaart, Koperwiek, Keep en IJsgors. Daarnaast zien we de leuke soorten die tijdens deze Big Day gezien zijn: de Grauwe Franjepoot van IJmuiden, de Kleine Zilverreiger van de Inlaagpolder, een overtrekkende Ortolaan, twee Slechtvalken langstrekking, Bokje (natuurlijk bij het Kennemermeer) en IJsvogel. Ook leuk waren waarnemingen van Wespindief en Geelpootmeeuw.

Uitslag

Van de totaal 119 soorten werden 85 (71%) door alle teams gezien. Dit is wel enigszins vergelijkbaar met de voorjaars Big Days waar ook meer dan 70% van de soorten door alle teams gezien wordt.

Wie hebben er dan gewonnen? Nou, ik kan wel zeggen: met veel gesprokkel kwam één team boven de 100 soorten uit, de andere teams bleven er nét onder. Eerste werd uiteindelijk het team van Hans Groot, Pieter Thomas, Nico Rensen, Guido van Leeuwen en ondergetekende met 106 soorten. Tweede werden ex aequo met 99 soorten het team van Ruud Altenburg, Han Buckx, Pieter van Eijk en Rob Verburgt en het team van Amon Gouw, Berry van der Hoorn, Pim de Nobel en Roy Slaterus. Saillant detail is dat het winnende team dit ook nog deed in de kortste tijd (6.30-20.30 uur) en met de kortste afgelegde afstand (55 km). Volgend jaar weer een Big Day? Wie zal het zeggen ...

Een deel van het winnende team op de plek van de Grauwe Franjepoot aan de zuidkant van de slufter. Van links naar rechts Nico Rensen, Hans Groot en toevallige passant Leo Boon. Guido van Leeuwen.